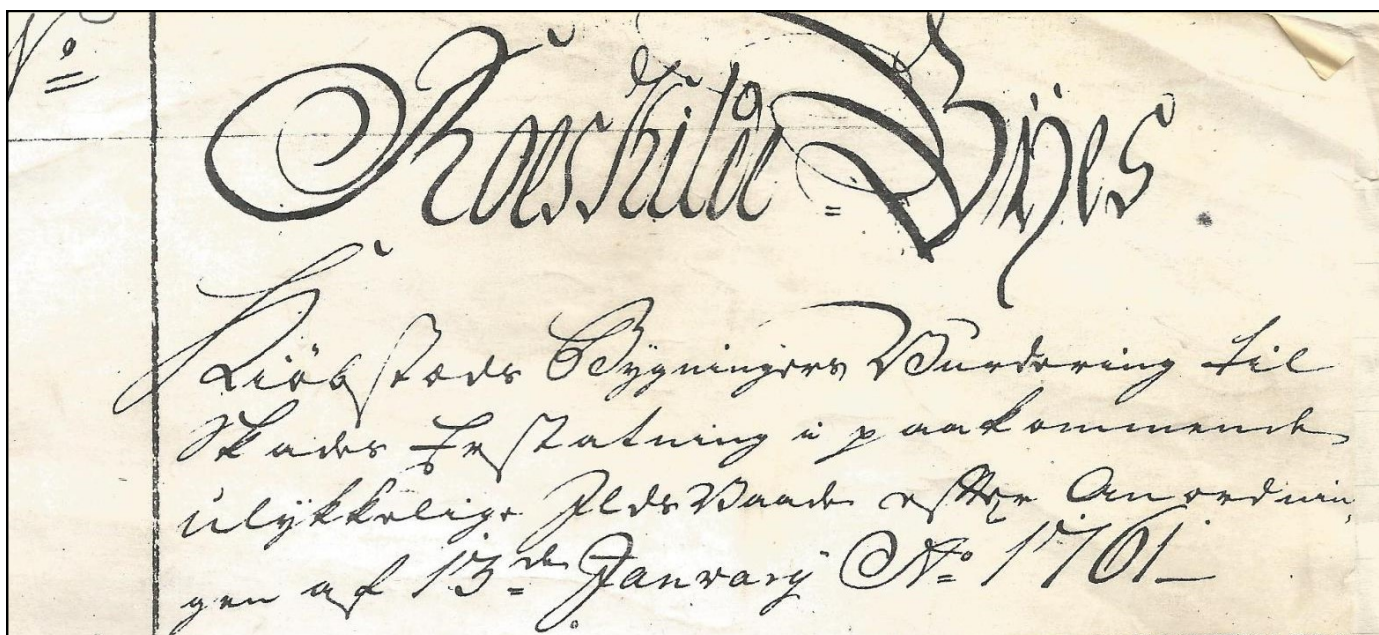

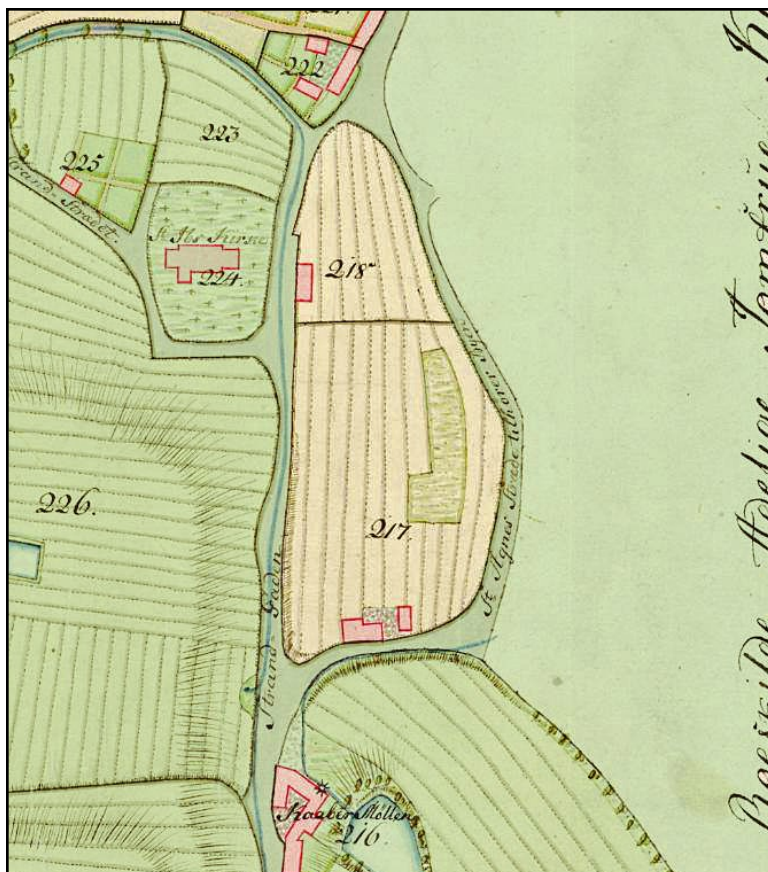
"TRÆGÅRDEN" – fra 1761 til 1840'erne

13 januar 1761, kommer en "anordning" om, at alle købstæder skal have vurderet bygningerne i byen, til "skadeerstatning i paakommende ulykkelige Ildsvaade". Fra dette år er alle bygninger i byen beskrevet og deres værdi anslået. Disse beskrivelser er tilgængelige på nettet frem til omkring 1875. I 1761 starter beskrivelserne ved det nuværende Hestetorv. Alle bygningernes beliggenhed beskrives og de får et nr. i Rådstue protokollen. Trægården er en af de få bygninger der nævnes ved navn. Kun få år efter omkring 1765 er bygningernes placering indtegnet på kort.

Kortet fra 1791 viser det område, som det følgende notat omhandler. Numrene på kortet er ikke matrikelnumre, men grundtakstnumre. På kortet fra 1791 har Trægården nr. 217. I 1761 hvor byens ejendomme beskrives, beskrives Trægården som nr. 218 og tilhører Christen Madsens enke fra "Gierdrup". Det beskrives som liggende mod "Kobbermøllestrædet" og består af en længe på 15 fag med en tilbygning på 6 fag og har avlsbygninger liggende mod øst. Hele gården har en anslået værdi på 450 Rgsd. Samme år, altså i 1761 beskrives, hvad der på det senere grundtakstkort har nr. 218., "Planteur" Christopher Dehms ejendom. Dehm var tobaksplantør og hans ejendom beskrives i 1761 i forbindelse med nr. 215. Det er en større ejendom på der med diverse længer er på 32 fag. I marginen i rådstueprotokollen er noteret at enken fra Gierdrup køber ejendommen i 1762. Enker ejer fra dette år hele området fra Trægården til Sankt Agnes husene.

Grundtakstkortet viser udstrækningen af de to grunde, og lidt forenklet bygningernes størrelse det år. Der er dog allerede i 1765 lavet et kort hvor bygningernes størrelse er langt tættere på deres reelle størrelse i 1761.

Kort fra 1791 med grundtakstnumrene 217 og 218 fremhævet

Allerede i 1765 har Marmillot vist Trægården og Plantørgården på sit kort, så historien bagud er bestemt længere, men der findes ikke yderligere informationer herom. Eventuelle informationer kan meget vel være gået tabt ved den store brand i 1731, hvor byens rådhus nedbrændte, og byens arkiver blev tilintetgjort.

I 1771 gennemføres den næste vurdering af byens ejendomme. Det år starter man vurderingen ved torvet, og de numre man bruger det år, bruges som matrikelnumre de næste omkring 100 år. Trægården får det år nr. 215 og naboejendommen som hun har ejet siden 1762 får nr. 214. Værdien af bygningen på 214 er meget lav nemlig kun 110 Rigsdaler. Den ejendom bruges til udlejning.

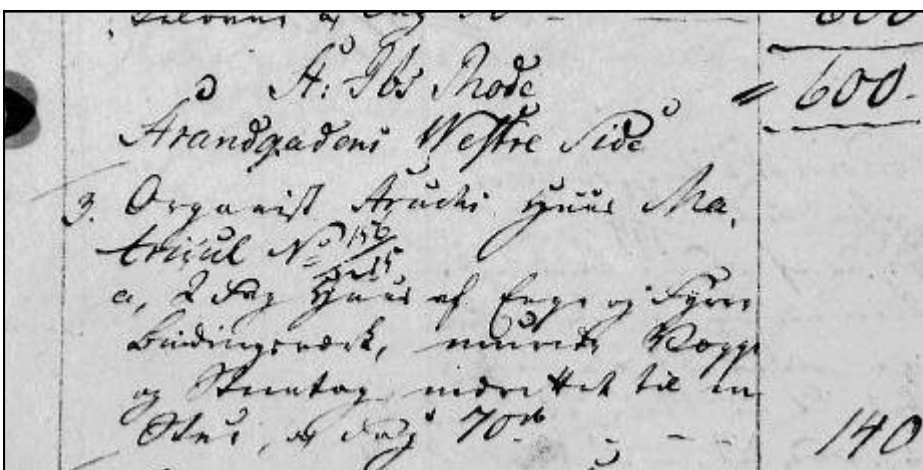
I 1781, er matrikel nr. 214 ikke beskrevet. Det er formentlig en fejl. Trægården ejes nu af domorganisten Peder Hermann Struch. Stuehuset beskrives som i 1771, mens avlsbygningerne er beskrevet som nedfaldne og nedbrudte og uden værdi. Struch, der bor på hjørnet af Algade og Olsgade, som nabo til Prindsen, kan have brugt stedet som et lille sommerudflugtssted, hvor avlsbygninger ikke var det primære.

Året 1791 er fyldt med oplysninger. Dette år laves foruden gennemgangen af byens ejendomme, også et kort hvor byens grunde måles op. Da også ubebyggede grunde får et nummer, er numrene på det kort ikke i overensstemmelse med matrikelnumrene.

Matrikelnummer nr. 215 altså Trægården har grundtakstnummeret 217 og matrikelnummeret 214 har grundtakstnummeret 218. Af beskrivelserne fremgår det, at ejendommen mod nord på matrikel 214, der ikke blev beskrevet i 1781, i 1791 kaldes "Plantørgaarden" selvom det nu er omkring 30 år siden tobaksplantøren ejede den ejendom. Der er stadig, tale om en lille beskeden ejendom der svarer til beskrivelsen fra 1771. Trægården er beskrevet som lidt mindre. Der er nu en avlsbygning igen, men af en noget mindre størrelse end da Trægården var en egentlig gård.

Udsnit Marmillot 1765

Brandtaksation i 1818

I 1801 er gennemgangen ikke fuldstændig og vurderingsmændene går over til, at vurderer bygningen når der er sket ændringer eller ejerskifte. Dog samler man af og til "sammen" og tager en del ejendomme i rækkefølge. Matrikel 215 beskrives jævnligt, med familien Struch som ejer. I 1811 gennemgås de fleste af byens ejendomme, men med forkerte matrikelnumre. Hvilket senere erkendes i Rådstue protokollen. Kildeværdien af beskrivelsen fra 1811 skæmmes således af mange fejl. Det viser sig dog, at ved en gennemgang af byens ejendomme i 1818, angiver man både de "forkerte numre" fra 1811, men også det reelle matrikelnummer, så der kommer orden på tingene igen. Her kan man også se, at Struch nu "kun" ejer matr. 215, og han har altså frasolgt matr. nr. 214, og det kan kun være til madam Anne Marie Rosted, ejer af og vært på Prindsen - hans nabo i Algade - for samme madam Rosted videresælger jordstykket allerede i 1817.

Domorganist Struch dør i 1810, og det bliver hans søn, der overtaget hans embede. Enken overtager matr. 214 og 215, og hun sælger arealerne og en ejendom på 6 fag (Trægården) til sin søn i 1812. Der findes ingen bygningsbeskrivelser fra den efterfølgende periode af matr. 214, og grunden har formentlig henligget øde. 1791 er sidste gang nr. 214 nævnes i Raadstue Protokollen. Det betyder formentlig at den bygning der har ligget på grunden er revet ned. Indtil 1791 beskrives alle bygninger i rækkefølge efter nr. hvert 10. år.

I november 1817 underskrives der en aftale, hvor madam Rosted sælger sine ejendomme til kaptajn N.C. Sveistrup, og det tinglyses den 8. januar 1818.

Købsaftalen er underskrevet få dage før kaptajn Sveistrup gifter sig med Agathe Johanne Hansen, som i årene inden da har været udset til at skulle overtage driften af Prindsen.

Madam Rosted, som i 1817 havde været enke i 30 år, havde også overlevet sine tre børn, og derfor havde hun taget sin kusines datter Agathe til sig, og med giftemålet havde hun fået "orden i tingene", og N.C. Sveistrup og Agathe varetager derefter driften, og hun dør 8 år senere i en alder af 82.

Udover selve gæstgivergården Prindsen omfatter handelen også "Trægårdsvænget", som madam Rosted har erhvervet få år før fra sin nabo, domorganist Struch. Man kan med god

Tingbogen den 8. januar 1818 - et nærstudium er muligt, hvis du aktiverer dette [link](#)

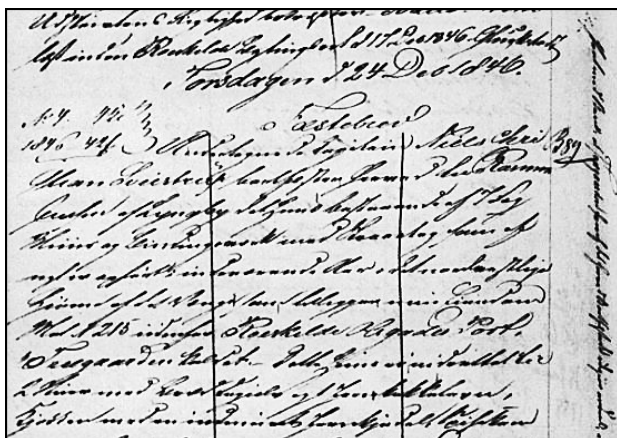
grund spørge, hvad madam Rosted skulle med dette vænge. Svaret kan måske være, at hendes nabo Struch har haft behov for at sælge, og den driftige madam Rosted kendte til værdien af fast ejendom, og havde midlerne. Er man lidt romantisk anlagt, kan man jo forestille sig, at hun måske allerede da ha' haft en "bryllupsgave" i tankerne. Det skulle i hvert fald vise sig, at Sveistrup var meget haveinteressert.

Skødet hvor Sveistrup køber af Rosted anbringes under matrikel 215. Det sker formentlig udelukkende fordi "Trægårdsvænge" er nævnt. Omkring 1870, synes alt om "Plantørgården" og matrikel 214, at være glemt. Den øde grund der lå nord for Trægården er herefter betragtet som et vænge med tilknytning til Trægården.

I 1830 køber Sveistrup nogle pantebreve med pant i Struchs ejendom Trægården. Han modtager også en form for adkomst til ejendommen. Det er lidt usikkert, om Sveistrup er den ubestridte ejer fra 1830, men det bliver han definitivt i 1837, hvor han køber alle Struchs ejendomme, herunder nabo-matriklen 140 til Prindsen i Algade.

Bygningen har været beboet i perioden - f.eks. ved folketællingen i 1834 bor der en enke med sine børn på stedet.

De er i 1837 sket ændringer af Trægården, og byens vurderingsmænd omvurderer bygningen. Her noteres det, at Sveistrup ejer matrikel 215, der førhen tilhørte organist Struch. Der nu tale om en bygning på 7 fag, bindingsværk med murede vægge. Der er også tilføjet 2 fag med locum. Måske havde Sveistrup allerede da i tankerne, at åbne op for en eller anden form for offentlig adgang til Trægården, men det ses nu ikke at være tilfældet før omkring 1844.

Fæstebrev mellem Sveistrup og gartner Rasmus Jensen ultimo 1846 - du kan nærlæse i dette [link](#)

Kaptajn Sveistrups interesse for at etablere en have ved Trægården er uomtvistelig, men det står ikke helt klart hvornår han påbegynder sit værk. I 1817, hvor han erhverver det ubebyggede grundstykke mod nord, - "Trægårdsvænget" - er han formentlig mere optaget af at deltage i driften af Prindsen, og i det hele taget at etablere sig som en del af byens bedste borgerskab. Mere sandsynligt er det, at han begynder at etablere sin have i 1830'erne, og det med god hjælp af gartner Rasmus Jensen, som i andre kilder omtales som "Sveistrups betroede havemand".

I december 1846 indføres et fæstebrev mellem Sveistrup og Rasmus Jensen og fru Magdalene i Roskilde Byfogeds skøde – og panteprotokol. Ifølge den kan Rasmus Jensen og hans familie flytte ind i en nyopført fæstebolig, og til gengæld får han og fru en nogle forpligtelser. Det er hårdt arbejde at transkribere teksten, og det er ikke så væsentligt for beskrivelsen af Trægården, men mon ikke gartnerarbejde har været en væsentlig del.

